

Priprava herbarija

KAJ JE HERBARIJ? **Herbarij** (iz latinščine herba = rastlina) je sistematično urejena zbirka posušenih rastlin oziroma rastlinskih delov. Običajno je posušen rastlinski material shranjen na listih papirja pritrjen z belimi trakci v posebnih mapah, ki jih imenujemo herbarijske mape.

NABIRANJE IN SHRANJEVANJE RASTLIN NA TERENU Za delo v naravi se je potrebno pripraviti. S seboj moramo vzeti: beležko, pisalo, torbico ali nahrbtnik, mapo s trdimi platnicami in časopisni papir. Rastline, ki jih naberejo, običajno na kraju rastišča shranimo v papirne vrečke ali v grob časopisni papir, ki ga primerno poravnamo. Izbrano rastlino izrežemo ali izkopljemo z delčkom korenine ali čebulice. Za herbariranje so primerne rastline, ki imajo steblo, korenine, liste in cvetove. Rastlino očistimo. Rastlino nato položimo na časopisni papir, poravnamo in na časopis ali papirček zapišemo njene podatke. (ime, ki ga določimo s ključi, datum, kje smo jo našli in kraj nabiranja. Na terenu lahko že določimo ime, če ne pa to storimo doma, vse ostale podatke pa zapišemo na terenu. To potrebujemo za kasnejši vpis v herbarij.

DELO DOMA LAHKO POTEKA NA DVA NAČINA:

Ko pridemo domov se takoj lotimo herbariziranja. Prostor, kjer jih pripravljamo in nato sušimo mora biti suh in topel. Ko prinesemo rastline domov jih preložimo na nov časopisni papir, jih zravnamo in jih opremimo z ustreznimi podatki. Rastline je potrebno stisniti, kar lahko naredimo z enostavno obtežitvijo rastline (s knjigami), vložene v časopisni papir. Papir, v katerega vložimo rastlino, redno menjujemo in na ta način preprečimo zastajanje vlage. Preložene rastline damo med dve trši plošči. Rastlinam je potrebno vsak dan zamenjati časopisni papir zato, ker rastline spuščajo vlogo, ki jo časopisni papir vpija. Rastline stiskamo dokler se čisto ne posušijo. Če nimamo grobega časopisnega papirja lahko uporabimo tudi papirnate brisačke.

Herbarij je metoda izdelave trajne biološke zbirke in nepogrešljivi vir informacij o razširjenosti rastlin. Nekateri herbariji v muzejih so stari preko sto let. Herbarije imajo tudi vaši starši in stari starši. Sčasoma malo porumenijo, rastline pa ostanejo prepoznavne.

Za izdelavo herbarija potrebuješ vsaj štiri trave. Priporočam: migalico, ljulko, pasji ali lisičji rep, bilnico, ovsenec...

Nabrati moraš vsaj štiri detelje. Priporočam, pravi ranjak, belo ali plazečo deteljo, črno deteljo in nokoto, lucerno....

Vse ostalo naj bodo zelišča. Priporočam, ivanjščico, marjetico, kaduljo, kukavičjo lučco, trpotec, rman, šmarnica (strupena!), zlatica (strupena), zvončnica, mrtva kopriva, kozja brada, spominčica.....

Posušeni rastlin mora biti 15 (različnih). Nabrati jih moraš več, ker bodo nekatere propadle.

Rastline sušiš vsaj en teden. Nabrati pa ne smeš mokrih rastlin.

S pomočjo literature in spleta izdelaj etiketo. Poišči slovensko (lahko tudi latinsko ime), zapiši, kje (kraj in opis okolja) in kdaj si list nabral. Stisnjene rastline vzamemo iz »preše« in jih prestavimo na posebej pripravljene liste. To so običajno risalni listi. Najboljši so navadni listi fotokopirnega papirja. Rastlino postavimo in prilagodimo velikosti lista. **Herbarizirana rastlina mora vsebovati vse dele (cvet, steblo, listi, korenino).** Če je rastlina prevelika jo lahko razrežemo in smiselno razporedimo po listu. Vsak del pritrdimo vsaj z dvema trakcema širine 1-2cm, ki ji naredimo iz enega lista papirja za herbariranje. Rastlino pritrdimo na bel, brezčrten list. Vsi deli rastline morajo biti dobro vidni, lepo posušeni (nič plesnivih delov, čim bolj ohranjene barve) in poravnani. **V herbariju ne sme biti nič plastike!!**

Vsako rastlino v herbariju mora spremljati tako imenovana herbarijska etiketa, ki navaja osnovne podatke: **IME RASTLINE: LATINSKO IME RASTLINE : NAHAJALIŠČE: KRAJ, OKOLJE: DATUM: NABRAL:**

Primer listka, ki ga prilepimo na spodnji desni rob lista.

IME RASTLINE: Navadna ivanjščica
LAT. IME: LEUCANTHEMUM IRCUTIANUM
NAHAJALIŠČE: Velike Lašče, travnik
DATUM: 20.5. 2020
NABRAL(A): Lidija Perme

Ko so rastline posušene in primerno pripravljene na belem listu.

Potrebujemo še herbarijsko mapo.

Za to imamo dve možnosti:

- a. Herbarijsko mapo naredimo sami.
- b. Herbarijsko mapo kupimo v papirnici ali knjigarni.

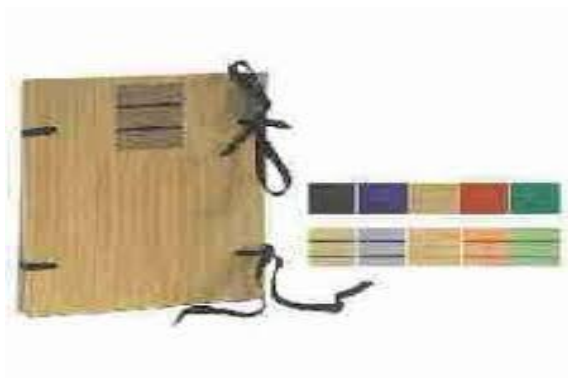
Če jo naredimo sami.

Potrebujemo dva kosa trdega papirja (lepenke) Karton obrežemo okoli 2 cm na vsako stran , da je večji od papirja na katerem so pritrjene rastline.

Nato v karton v vsak vogal izrežemo luknjico za vrvico. Uporabimo dve vrvici (špagi ali vezalki). Povežemo zgornji luknjici z eno vezalko in drugi z drugo vezalko.

Na eno stran mape napišemo podatke o lastniku te mape in šolsko leto.

Posušene rastline pritrjene na papir vložiš v herbarijsko mapo in vrvice zavežeš. **Herbarij potrebuješ za oceno**, lahko ga boš pa čez 50 let pokazal (a) vnukom ali pravnukom. Mogoče nekaterih rastlin v naravi takrat ne bo več.

Časovni roki za herbarij!

V tednu od 11. – 17. maja nabirate rastline. Nabiranje v sončnem vremenu in suhe rastline brez rose. Nabereš več rastlin iste vrste, da boš oddal najlepše posušeno. Nabereš več rastlin ker nekaj se jih bo uničilo. Na časopis napišeš ime rastline, ker se najlažje določajo sveže.

Ko prideš domov jih lepo razprostreš po papirju, da rastlina izgleda čim bolj naravno predolge rastline lahko stebela tudi upogneš, cvetovi pa ne smejo biti zmečkani posebno paziš pri ivanjščici.

Nato na rastline pokriješ z drugim vpojnim papirjem in obtežiš, najboljšo je z knjigami lahko pa uporabiš kar hočeš. Po enem ali dveh dneh rastline samo malo preložiš in ponovno obtežiš.

To ponavljaš dokler rastline niso suhe. **Ne smeš jih sušiti na soncu kot seno.** Če niso preveč mesnate so suhe v enem tednu. Zvončnica večinoma obledi le redko ostane modra barva. Mesnate rastline lahko postanejo suhe črne. Ko so rastline suhe pa jih z papirnatimi trakovi prilepiš na bel list in dodaš list z podatki o rastlini.

Konec maja herbarij ocenim.

Če boste imeli kakšen problem poslikaš in pošlješ po elektronski pošti

Na moj mail. Če bomo pa imeli videokonferenco pa na njej.

Lp Marjan Košele